

studenti udali tehdejšímu děkanovi.

Aby tedy nemohl ideologicky nevhodně ovlivňovat mladou generaci, byl prof. Lukeš v r. 1952 zbaven *venia docendi* a vedení ústavu a na fakultě zůstal pouze jako vědecký pracovník. I v této funkci trpěl ústrky. Byť mu vědecká rada fakulty navrhla hodnost doktora věd, nikdy mu tento titul nebyl udělen. Snad ho v těch dobách potěšilo aspoň ocenění amerických kolegů – za svou práci o třídenní chorobě selat z r. 1953 byl jmenován čestným členem Americké veterinární společnosti. V posledních letech života ho začaly sužovat cévní mozkové příhody, poslední ho zahubila 14. května 1958. A pokoje nedosáhl ani v hrobě. Před pár lety nějaký vandal surově urval a nejspíše ve sběrně zpeněžil bronzovou nádobu, která zdobila pomník, pod nímž profesor Lukeš odpočívá se svojí manželkou.

Akademický senát Lékařské fakulty Masarykovy univerzity rozhodl dne 15. 10. 1990 o slavnostní rehabilitaci prof. Lukeše jako vysokoškolského učitele i přednosty ústavu. Na hlavní chodbě Fakultní nemocnice U Sv. Anny byla umístěna pamětní deska s jeho portrétem. O obojí se zasloužil první polistopadový šéf Mikrobiologického ústavu prof. MUDr. Leopold Pospíšil, DrSc. Na paměť profesora Lukeše pořádá od r. 1995 brněnská regionální pobočka Československé společnosti mikrobiologické každoročně seminář zvaný Lukešův den. První z nich byl na jeho počest věnován leptospirám. Další Lukešovy dny se konají většinou na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně a těší se mimořádné účasti odborníků z České republiky a ze Slovenska. Zabývají se totiž všemi mikroorganismy a infekcemi společného zájmu humánní a veterinární medicíny.

M. Votava

Jiřího Krystýnka (1913–1991)

Je to jako dnes, co jsem s ním seděl ve starobrněnském pivovaru po jedné úspěšné zkoušce, na kterou mě doprovázel jako zástupce školitele v době mé aspirantury. Jiskřivé vzpomínky na mé někdejší učitele, zejména na Franka Wollmana, mě provázely po celý život. Jiří Krystýnek byl nejstarším žákem svého učitele a jemu také věnoval své studie: šel v jeho stopách důsledně zejména v literární komparatistice a česko-polské regionalistice. Studenti mohou dodnes čerpat z jeho nestárnoucího učebního textu o slovanských literaturách (*Slovanské literatury*, SPN, Praha 1964).¹

Doc. PhDr. Jiří Krystýnek, CSc., se narodil 16. ledna 1913 v Ostravě-Michálkovicích, studoval na Filozofické fakultě MU v Brně v letech 1932–1937 češtinu a němčinu: mezi svými učiteli uváděl Franka Wollmana, Arna Nováka, Bohuslava Havránka, Františka Trávníčka a germanisty Antonína Beera a Jana Krejčího. Po absolutoriu působil až do roku 1954 na různých středních a odborných školách, v roce 1954 přešel na Filozofickou fakultu v Brně jako odborný asistent tehdejší katedry slavistiky. Zde se začíná odvíjet životní dráha polonisty a slavisty v širokém slova smyslu: v letech 1956 a 1963 se zúčastnil kurzu pro zahraniční slavisty ve Varšavě, v roce 1956 byl na letním semináři v Sofii, později v Jugoslávii, Vratislavi a opět v Sofii. Zejména se věnoval polské a bulharské literatuře.

V podstatě pracoval s podobnými významovými kategoriemi jako později slovenský komparatista Dionýz Ďurišín (1929–1997), i když je tak nenazýval, totiž

¹ Využívám zde svého staršího textu *Slavista Jiří Krystýnek*. Universitas 2003, č. 2, s. 24–25.

„meziliterárnost“ a snad i „osobitné meziliterární spoločenství“ – s těmito jevy se setkával například při zkoumání regionální literární tvorby na Moravě a ve Slezsku. Na fakultě přednášel souhrnně o slovanských literaturách, speciálně o polské, bulharské a srbochorvatské; obecněji pak o srovnávací literární vědě.

Regionalistiky se týkají mimo jiné práce *Ondrášovská pověst v literatuře české a polské* (1956), *K otázce regionalismu v literatuře* (1957) a *Minulost moravského Valaška v díle Čeňka Kramoliše* (1958). Jeho klíčový spis *Z dějin polsko-českých literárních vztahů* (1966) obepíná rozsáhlý okruh problémů, zejména recepci polské literatury v českých zemích v letech 1914–1930. K pozoruhodným studiím patří také práce o básnickém díle P. J. Šafaříka a analýza walterscottismu v slovanských literaturách, z níž jsem se pokorně a pilně učil k aspirantským zkouškám z teorie a dějin slovanských literatur kdysi dávno v 70. letech minulého století – práce skvěle dokladovaná. J. Krystýnek nezapomínal ani na jižní Slovany: tohoto okruhu se týká studie *Boj za osvobození balkánských Slovanů v bulharské literatuře 19. století* (1976).

Neopomíjel však ani svůj původní obor – českou literaturu: nejen studii o Šafaříkovi jako básníkovi, ale také práci *Zapomenutý Bezručův epigon* (1983). Především se však Jiří Krystýnek stále vracel k osobnosti svého milovaného učitele Franka Wollmana, jehož byl uznávaným znalcem a bibliografem (nekrolog *Literárněvědné dílo Franka Wollmana*, 1969; *Osobnost a dílo Franka Wollmana*, 1978; právě k nedožitým devadesátinám svého učitele v roce 1978 tuto studii psal, deset let nato ještě zažil jubilejní brněnskou wollmanovskou konferenci).

Jiří Krystýnek byl nejen seriózním vědcem a znalcem estetických hodnot slovanských literatur, ale také pilným čtenářem

toho, čemu se dnes říká lascivní četba nebo triviální literatura: škoda, že se nerozhodl s erudicí jemu vlastní napsat o tom knihu; byla by to věc v našich poměrech i dnes ojedinělá. Ostatně první mé zážitky s četbou Milence Lady Chatterleyové v překladu Staši Jílovské s expertizou Viléma Závady o nářečí ostravských havířů (dnes již máme novější překlad) jsou spojeny právě s osobností Jiřího Krystýnka.

Jiří Krystýnek byl prvním, kdo mě spolu se svým kolegou prof. Jarmilem Pelikánem upřímně vítal na brněnském slavistickém pracovišti a uváděl zejména do metodologie a historie brněnské slavistiky, do dějů odborných i mezilidských.

Co si vlastně z jeho díla uchovává trvalou platnost v roce jeho stého nedožitého jubilea? Je to přesně to, co dnes často chybí: máme sice zdroje informací, o nichž se nám nikdy nesnilo, technologie, které nás mohou přivést takřka k formální dokonalosti, ale často nám mizí, právě schopnost hlubinné koncentrace, širokého rozhledu a vědomí souvislostí a často také historická paměť: stále více si to

uvědomuji v kontaktu s mladšími generacemi. Ostrá paměť evokující záchytné detaily, schopnost chápat paradoxní a absurdní propletence by měla být nepostradatelnou vlastností humanitního vědce obecně a filologa zvláště a jím Jiří Krystýnek beze zbytku byl. Odtud také jeho orientace na literární komparatistiku daná jeho wollmanovským školením a celkovou atmosférou tehdejší brněnské předválečné slavistiky a poválečné rusistiky. Schopnost hájit to, co je nosné a má smysl nehledě na módní trendy nebo mocenské tlaky: to si také od svého učitele osvojil a podle tohoto se řídil. A především znalost materiálu, cesta ad fontes, kterou prokazoval vždy, hlavně však v regionalistických studiích, které se znovu objevují v centru pozornosti. Jejich postavení viděl Krystýnek střízlivě, ale současně je pokládal za klíčové, neboť vše v literatuře vyrůstá z partiálních konkrétností daných oblastně – i hlavní město je v tomto smyslu regionem; jde jen o to učinit problémy místa a regionu světovými. To, co je dnes v centru, může být zítra na okraji a naopak. V tomto Jiří Krystýnek zachytil trendy, jež měly teprve přijít – v literatuře i ve vědě o ní – včetně přesunů světových center ekonomických a politických a náporů nebo obnovovaných náporů jazykových, kulturních a náboženských.

Byl si vědom složitosti lidských povah, zejména v tvůrčím prostředí, jímž skutečná univerzita je nebo by být měla: také důležitosti lidského rozměru vědy. A trpěl těmi lidskými neshodami, to dobře vím. Nakonec na ně doplatil: k profesuře jej po roce 1970 už nepustili, v 90. letech, v době rozsáhlých rehabilitací, na něho zas nezbyl čas, byl už mimo hru a drát se o tituly nebyl jeho styl. V době všeobecné devaluace hodnot a rozpadu struktur je vlastně dobře, že Jiří Krystýnek zůstal „jen“ docentem: vždyť tato hodnota je v obecném lidovém povědomí, které mu bylo tak

blízké, dodnes emblémem univerzitního učitele, jehož úlohu naplnil po okraj.

Platí to i o jeho práci na Letní škole slovanských studií, kterou roku 1969 spolu s Josefem Hrabákem spoluzakládal – v letech 1970–1976 byl jejím ředitelem; odešel, resp. byl odvolán, a nepamatuji se, že by si na něho někdo později – snad až na výjimky – kdy vzpomněl. Ale i s tím – jak jsem ho poznal – počítal. Ale napsané zůstává a lidská paměť si to dobré pamatuje. Jiří Krystýnek byl dobrý vědec, učitel a hlavně člověk. O trvalosti díla rozhoduje jeho kvalita, vícevrstevnatost a polyvalenčnost, ale také postoj nástupců: i zde platí slova slavného básníka, že neucta k předkům je znakem nemravnosti.

I. Pospíšil

Deset let od úmrtí Blanky Bouchalové

Je to již deset let, co šestého května 2003 ve věku necelých 55 let předčasně zemřela PhDr. Blanka Bouchalová. Byla externí učitelkou Psychologického ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, avšak její vklad vysoce přesahoval ve všech směrech její částečný úvazek.

PhDr. Blanka Bouchalová se narodila v Brně roku 1948. Po studiu na gymnáziu v Brně na Lerchově ulici studovala psychologii na filozofické fakultě v Brně, kde absolvovala v roce 1972. Rigorózní práci na téma „Příspěvek k problematice skupinové psychoterapie schizofrenie“ obhájila na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 1977.

Celý svůj profesní život zasvětila klinické psychologii, přesněji práci s psychiatrickými pacienty. Po promoci nastoupila do Psychiatrické léčebny v Kroměříži, která je pověstná tím, že psychologové, kteří v ní nějakou dobu pracují, patří ke špičce svého oboru. Posléze působila